

Rola i zadania pedagoga szkolnego w szkole podstawowej na podstawie przeprowadzonych badań

2 stycznia 2022

Wykorzystanie kwestionariusza wywiadu, który przedstawia aneks nr 3, pozwoliło mi zebrać wiele interesujących informacji na temat pracy pedagoga szkolnego.

Zakres pracy, a zwłaszcza częstotliwość realizowania zadań jest różna i wynika zdaniem pedagoga ze specyfiki szkoły i potrzeb środowiska. Ze względu na złożoność zadań zawodowych pedagoga szkolnego szczególną uwagę przypisuje zadaniom w zakresie profilaktyki wychowawczej a także organizowanie pomocy materialnej oraz pracy korekcyjno-wychowawczej.

Analiza wymienionych zadań i preferowanych form pracy podejmowanych przez pedagoga pozwala stwierdzić, iż:

- diagnozuje warunki życia uczniów sprawujących trudności wychowawcze;
- konsultuje sprawy poszczególnych uczniów z wychowawcami i ustala plan pomocy uczniom;
- prowadzi rozmowy indywidualne z uczniami i ich rodzicami.

Pedagog jak wcześniej wspomniałam, jako główną formę w swojej pracy podkreśla diagnozę środowiska ucznia. W tym celu stosuje wiele technik zbierania informacji. Głównym źródłem informacji jest rozmowa z wychowawcą oraz uczniem. W celu uzupełnienia tych wiadomości prowadzi rozmowy z rodzicami lub dokonuje obserwacji ucznia podczas zajęć szkolnych. Sporadycznie wykorzystuje ankiety oraz testy psychometryczne lub wykorzystuje wywiad środowiskowy.

Podkreślił potrzebę organizowania i prowadzenia programów profilaktycznych dotyczących narkomanii, alkoholizmu i agresji. Działania te prowadził na terenie szkoły i poza nią, zapraszając do współpracy specjalistów, lekarzy, prawników, policjantów, a także osoby, które uwolniły się od nałogu. Zajmuje się również prowadzeniem zajęć profilaktycznych. W ramach działalności profilaktycznej często organizuje konkursy plastyczne lub literackie, apele, gazetki szkolne. W swojej pracy wykorzystuje programy profilaktyczne. Zalicza się do nich: „Elementarz”, „Drugi elementarz, czyli program siedmiu kroków”, „Dziękuję-Nie”, „Sonda 21”, „Odłot”, „NOE”, „Sami sobie”, „Nie biorę”, „Tak czy nie”, „Chrońmy młodość”, „Nasze spotkania”, „Zanim spróbujesz”, „Jak żyć z ludźmi”, „Podaj dłoń”. Oprócz tych form główny nacisk kładzie na pomoc materialną poprzez organizowanie różnych akcji dobroczynnych.

Na pytanie „Jakie formy pracy preferuje Pani” odpowiedział: pomoc materialną, która organizowana jest bardzo często. Współpracuje z Ośrodkiem Pomocy Społecznej, z którym wspólnie organizują dożywianie, zbiórkę przyborów szkolnych, książek, ubrań. W zakresie pomocy uczniom w sytuacjach losowych pedagog często współpracuje z Komitetem Rodzicielskim, a także samorządem Szkolnym. Podkreślił, iż chciałby udzielać uczniom pomocy materialnej, lecz nie ma na ten cel odpowiednich środków dla wszystkich potrzebujących takiego wsparcia uczniów i ich rodziców.

Natomiast w zakresie profilaktyki i resocjalizacji organizuje zajęcia z zakresu socjoterapii i innych zajęć terapeutycznych. Zajęcia te mają formę zajęć rozluźniających, integracyjnych, adaptacyjnych, treningów asertywności. Najczęstszą formą kontaktów są jednak rozmowy indywidualne z uczniami i ich rodzicami oraz poradnictwo dla uczniów, rodziców, nauczycieli i wychowawców klas.

W celu profilaktyki organizuje również projekcje filmów video, a także pogadanki dla uczniów. Swoją działalnością w tym zakresie obejmują również rodziców i nauczycieli organizując

prelekcje i wykłady oraz zajęcia psychoedukacyjne dla uczniów i ich rodziców.

Pedagogizacja rodziców zdaniem badanego ma najczęściej charakter indywidualnego poradnictwa oraz spotkań na zebraniach rodzicielskich. Najczęściej ceni sobie indywidualne kontakty z rodzicami, gdyż tylko taka forma jest najlepszym sposobem przeanalizowania trudności wychowawczych.

Pedagog prowadzi również zajęcia z uczniami zdolnymi: redaguje gazetkę szkolną i kółko dziennikarskie traktując je jako rodzaj zajęć pozalekcyjnych, formę rozwijania talentów, zainteresowań a także formę pracy terapeutycznej.

Badany pedagog stwierdził, iż nie prowadzi zajęć korekcyjno wyrównawczych, gdyż nie jest do tego odpowiednio przygotowany, zajmuje się jedynie ich organizacją. Uważa, że część zadań wypełnia poradnia psychologiczno-pedagogiczna w zakresie wyrównania i likwidowania zaburzeń rozwojowych, część nauczyciel przedmiotu- wyrównanie braków w wiadomościach szkolnych, a część psycholog, organizując różne formy terapii zajęciowej.

Podejmując badania działalności pedagoga szkolnego przyjął, że efektywność jego pracy zależy od właściwej współpracy z wieloma ludźmi i instytucjami oraz organizacjami zaangażowanymi w wychowanie i pomoc dzieciom. Wyniki zostały przedstawione w poniższej tabeli nr 1, z wyszczególnieniem formy kontaktów, oceny tej współpracy.

Tabela nr 1: Osoby i instytucje współpracujące z pedagogiem szkolnym.

Formy kontaktów, ocena tej współpracy

Współpraca	Forma kontaktów	Ocena współpracy (b.dobra, dobra, dostateczna, różna, negatywna)
Dyrekcja szkoły	§ Indywidualne rozmowy: przedstawienie i ustalanie propozycji działań i programów zaradczych § Współuczestnictwo w rozmowach z uczniem, jego rodzicami, wychowawcą, nauczycielami	bardzo dobra
Wychowawcy Rada pedagogiczna	§ Indywidualne rozmowy: uzgadnianie poczynań wychowawczych i form pomocy § Udostępnianie scenariuszy zajęć na lekcje wychowawcze § Uczestnictwo na posiedzeniach Rady Pedagogicznej – przedstawienie wyników pracy i ustalenie planu pracy wychowawczej -współudział w tworzeniu szkolnego programu wychowawczego itp. – warsztaty dla nauczycieli	dobra
Rodzice	§ Rozmowy indywidualne § Kontakty telefoniczne § Zebrania rodziców § Poradnictwo	dostateczna

<p>Uczniowie</p>	<p>§ Rozmowy indywidualne § Lekcje wychowawcze § Pogadanki, warsztaty § Apele, konkursy, wycieczki § Zajęcia dydaktyczno- wyrównawcze, socjoterapeutyczne, profilaktyczne § Zajęcia indywidualne i grupowe § Akcje dobroczynne</p>	<p>bardzo dobra</p>
<p>Poradnia psychologiczno- pedagogiczna</p>	<p>§ Rozmowy, konsultacje § Ustalenie terminów badań § Wymiana dokumentacji § Ustalenie form pomocy dzieciom § Organizacja spotkań z rodzicami dzieci mających trudności w nauce</p>	<p>dobra</p>
<p>Przedstawiciele służb medycznych</p>	<p>§ Rozmowy w sprawie kierowania uczniów na badania § Ustalenie form pomocy dzieciom</p>	<p>dobra</p>
<p>Kurator opiekuńczy</p>	<p>§ Rozmowy indywidualne, telefoniczne § Porady dotyczące prawa rodzinnego § Spotkania z rodzicami, uczniami i wychowawcami</p>	<p>różna</p>
<p>Sąd Wydział do Spraw Rodziny i Nieletnich</p>	<p>§ Opinie dotyczące uczniów na prośbę sądów § Organizacja spotkań pracownika sądu z rodzicami</p>	<p>negatywna</p>

Oczywistym faktem jest, iż pedagog szkolny musi współpracować

z dyrekcją szkoły, która jest odpowiedzialna za funkcjonowanie placówki oraz proces edukacji, wychowania i opieki. Dlatego często prowadzone są rozmowy indywidualne, podczas których informuje o sytuacji wychowawczej w szkole i wspólnie ustalają propozycje działań pedagogicznych przedstawia prowadzoną dokumentację oraz sprawozdania ze współpracy z innymi placówkami wspomagającymi działalność. Pedagog ten często zaprasza dyrektora do współuczestniczenia w rozmowie między uczniami, wychowawcą bądź rodzicem w sytuacji konfliktowej. Od dobrej współpracy pedagoga z dyrekcją szkoły uzależnionych jest wiele działań podejmowanych przez pedagoga na rzecz szkoły. Z badań wynika, że współpraca układa się bardzo dobrze.

W formie kontaktów pedagoga z wychowawcami klas i nauczycielami (Radą Pedagogiczną) dominują również rozmowy indywidualne, podczas których uzgadniane są działania wychowawcze, plany pracy i formy pomocy uczniom. Pedagog często udostępnia nauczycielom scenariusze zajęć, albo sami takie prowadzą, współpracuje z wychowawcami klas w zakresie realizacji orientacji zawodowej i szkolnej. Pedagog współuczestniczy w tworzeniu szkolnego programu wychowawczego. Ocena współpracy z wychowawcami i nauczycielami układa się dobrze.

Dostatecznie to ocena współpracy z rodzicami. Zdaniem pedagoga rodzice dosyć często kontaktują się z nim jedynie w celu uzyskania jakiejś korzyści (np. pomocy materialnej). Kontakty pedagoga mają formę indywidualnych rozmów, kontaktów telefonicznych, a także spotkań na zebraniach rodziców. Pedagog organizuje również spotkania z pracownikami poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz pracownikami Ośrodków Pomocy Rodzinie. Podkreślił jednak zbyt wygórowane żądania rodziców w stosunku do jego działalności w zakresie pomocy i opieki uczniom.

Natomiast znaczna różnica przejawia się w ocenie współpracy z uczniami, którym pedagog ma wiele do zaoferowania: rozmowy

indywidualne, poradnictwo, lekcje wychowawcze, pogadanki, prelekcje na interesujące ich tematy, zajęcia warsztatowe i terapeutyczne, programy profilaktyczne, apele, konkursy. Pedagog nie ma żadnych trudności z nawiązywaniem współpracy z uczniami i ocenia je na bardzo dobre.

Współpraca z poradnią psychologiczno-pedagogiczną w ocenie pedagoga układa się dobrze. Kontaktując się najczęściej prosi o:

- Wykrycie i zdiagnozowanie dysleksji, dysgrafii oraz podjęcie terapii;
- Rozpoznanie i zdiagnozowanie przyczyn niepowodzeń szkolnych i określenie postępowania postdiagnostycznego;
- Zorganizowanie zajęć profilaktycznych zapobiegających trudnościom wychowawczym;
- Pomoc w pracy z dzieckiem o zaburzonym zachowaniu i chorym;
- Prowadzenie profilaktyki uzależnień i treningi zastępowania agresji.

Pedagog prowadzi więc rozmowy, konsultacje z pracownikami poradni, ustalając terminy badań uczniów, sporządza i wymienia stosowną dokumentację, organizuje spotkania z rodzicami oraz z uczniami w sprawie wyboru szkoły gimnazjalnej i zawodu. W aneksie nr 5 przedstawiłam strukturę organizacyjno funkcjonalną poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego.

Przedstawicielem służb medycznych na terenie szkoły jest zazwyczaj pielęgniarka. Według pedagoga współpraca z pielęgniarką jest dobra.

Forma współpracy opiera się głównie na rozmowie w sprawach kierowania uczniów na badania w sytuacji, kiedy istnieje podejrzenie wad postawy.

Nienajlepiej układa się współpraca pedagoga z kuratorami opiekuńczymi a mianowicie ocenia ją jako różną. Pedagog narzeka, iż kuratorzy zbyt rzadko odwiedzają szkołę i zbyt

mało angażują się w prace na jej terenie. Ich kontakty opierają się wyłącznie na rozmowach telefonicznych, sporadycznie towarzyszą na wywiadach środowiskowych i spotkaniach z rodzicami, uczniami i ich wychowawcami.

Kiedy pedagog musi interweniować, bo rodzina zaniedbuje dziecko, stosuje przemoc niezbędna jest współpraca z sądem. Tymi przypadkami zajmuje się Wydział do Spraw Rodziny i Nieletnich, do którego pedagog może zgłosić sprawę i nadać jej formalny bieg aby poprawić położenie dziecka. Pedagog wyraża negatywne zdanie i nie chce się wypowiadać na ten temat.

Niezaprzeczalnym faktem jest, że według zakresu zadań z Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej pedagog szkolny ma szeroki zakres obowiązków, co przedstawia aneks nr 6.

Każdy dzień różni się od poprzedniego w zależności od sytuacji i bieżących problemów. W tygodniowym rozkładzie pracy można wyróżnić przykładowe czynności:

1. a) kontakty telefoniczne z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną
2. b) wywiad środowiskowy
3. c) interwencje w wyniku konfliktu rówieśniczego
4. d) poradnictwo dla uczniów i ich rodziców, nauczycieli i wychowawców
5. e) prowadzenie zajęć integracyjnych, adaptacyjnych
6. f) indywidualna praca i terapia z uczniem.

W tygodniowym rozkładzie zajęć dominują rozmowy indywidualne z uczniami, rodzicami i wychowawcami.

Najczęstsze są wizyty uczniów, którzy zgłaszają się do pedagoga zarówno z problemami szkolnymi, ale także osobistymi i rodzinnymi.

Porady dla uczniów dotyczą trudności w nauce, trudności z akceptacją w grupie rówieśniczej. Częstą przyczyną kontaktów ucznia z pedagogiem są konflikty z nauczycielami, którzy nie

respektują praw ucznia, konflikty z kolegami oraz z rodzicami.

Nauczyciele najczęściej zwracają się do pedagoga by omówić trudności wychowawcze uczniów ich kłopotów z nauką. Zwracają się z prośbą o radę i pomoc w pracy z uczniem sprawującym trudności wychowawcze, a czasami proszą o interwencję w rodzinach zaniedbujących dzieci i objęcie opieką uczniów zaniedbanych.

Rodzice natomiast podobnie jak nauczyciele spotykają się z pedagogiem w związku z problemami wychowawczymi i trudnościami dziecka w nauce, ale także z prośbą o pomoc materialną. Często proszą o skierowanie lub adres do odpowiedniej placówki w związku z problemami.

Pedagog w swojej pracy napotyka wiele trudności, np. prowadzenie dokumentacji, którą nazywa biurokracją. Największą jednak trudność sprawia pedagogowi współpraca z rodziną patologiczną i dysfunkcyjną oraz brak dostatecznych środków na pomoc materialną dla dzieci i ich rodzin. Problem ujawnia się również w tym, iż klasy są przepełnione uczniami, co zmniejsza szanse dotarcia do każdego dziecka potrzebującego pomocy oraz ma wpływ na skuteczność radzenia sobie z problemami, których nigdy nie brakuje w szkole.

Pedagog szkolny sygnalizuje występowanie w szkole wielu problemów wychowawczych. Niektóre z nich występują nagminnie inne tylko sporadycznie. Wykaz tych problemów przedstawia tabela nr 2.

Tabela nr 2: Problemy wychowawcze w szkole

L.p.	Rodzaj problemu	Problemy występujące w szkole	
		nagminne	sporadyczne
1.	Agresja słowna	X	
2.	Agresja fizyczna	X	

3.	Palenie papierosów	X	
4.	Wagary	X	
5.	Wandalizm		X
6.	Kradzieże		X
7.	Trudności dydaktyczne		X
8.	Arogancki stosunek do nauczyciela		X

Spośród wielu problemów wychowawczych najchętniej występuje agresja słowna (wulgaryzmy), którą można zaobserwować zarówno w klasie szkolnej jak i na korytarzu, podczas kłótni i rozmów między uczniami. Na drugim miejscu plasuje się agresja fizyczna (bójki), następnie palenie papierosów i wagary. Wśród problemów występujących sporadycznie pedagog wymienił najczęściej wandalizm oraz kradzieże.

Dominującym, choć sporadycznym problemem są trudności dydaktyczne i arogancki stosunek wobec nauczycieli, ponadto wymienił również brak kultury osobistej, lenistwo, kłamstwa, zazdrość i brak życzliwości.

Na pytanie, „Co pomogło pedagogowi w pracy?” Stwierdził, że większe zaangażowanie wychowawców w opiekę nad dziećmi, oraz pomogłoby zatrudnienie w szkole psychologa.

Respondent, z którym przeprowadziłam wywiad planuje wprowadzenie nowej formy pracy, jak: zorganizowanie socjoterapii i terapii dla uczniów, treningi interpersonalne dla nauczycieli, zajęcia warsztatowe dotyczące profilaktyki zdrowia oraz warsztaty dla rodziców dzieci z zaburzeniami w zachowaniu. W celu podniesienia efektywności swojej pracy podkreślił podjęcie form doskonalenia zawodowego. Niezwykle ważne jest częste organizowanie spotkań dyskusyjnych z młodzieżą, organizacja zajęć z uczniami zdolnymi oraz zajęć pozalekcyjnych dla uczniów.

Ów pedagog zadeklarował, iż uczestniczy w różnych formach

doskonalenia zawodowego, w celu uzupełnienia swoich kwalifikacji m.in. w:

- Kursach organizowanych przez WOM dotyczące terapii pedagogicznej,
- Warsztatach na temat programów profilaktycznych, tj. alkoholizmowi, narkomanii, przemocy.
- Studia podyplomowe z zakresu resocjalizacji, profilaktyki społecznej i doradztwa zawodowego.

Badany pedagog stosunkowo wysoko ocenił prestiż wykonywanego zawodu. Uważa, że jest wzrastający i zależy od samego pedagoga, ale nie bez znaczenia jest ranga, jaką temu stanowisku nada dyrektor szkoły.

Praca pedagoga szkolnego nie zawsze przynosi natychmiastowe efekty i należy liczyć się z ewentualnymi porażkami, do których pedagog podczas wywiadu nie przyznał się. Natomiast za sukces uważa osiągnięcie zamierzonego efektu podejmowanych działań zarówno wobec uczniów jak i rodziców. Swoją działalność pedagog rejestruje w dokumentacji. Do najważniejszych dokumentów według wytycznych MEN należą: dziennik pracy, w którym rejestruje się wykonane czynności oraz ewidencję uczniów wymagających szczególnej opieki wychowawczej. Oprócz dziennika pracy prowadzi również np. teczki poświęcone jednemu problemowi: „opinie, orzeczenia z poradni psychologiczno-pedagogicznej”, „odroczenia i przyspieszenia obowiązku szkolnego”, „nauczanie indywidualne”, „wywiady środowiskowe, lub zeszytów: „zeszyt do poradnictwa”, „zeszyt trudna młodzież”. Raz w semestrze pedagog sporządza sprawozdanie z działalności, a następnie przedstawia je na posiedzeniu Rady lub przygotowuje ocenę sytuacji dydaktyczno-wychowawczej szkoły.

Niezwykle ważne znaczenie miała odpowiedź na pytanie, w którym pedagog musiał podjąć próbę oceny własnej pracy z punktu widzenia korzyści dla szkoły i dla ucznia. Otóż stwierdził, iż praca pedagoga w szkole jest potrzebna wręcz konieczna,

dlatego w szkole, w której nie jest zatrudniony pedagog – praca nauczycieli, wychowawców i dyrekcji jest o wiele trudniejsza i mniej efektywna.

Wypowiedź na korzyść szkoły brzmiała następująco:

- „pomoc dydaktyczno-wychowawcza dla nauczycieli i wychowawców klas”;
- „pomoc dydaktyczno-wychowawcza, materialno-bytowa, informacyjno-prawnicza dla rodziców”;
- „pedagog zapewnia kontakt ze wszystkimi instytucjami i organizacjami zajmującymi się uczniem i jego rodziną”;
- „współtworzenie programów wychowawczych i systemu oceniania”;
- „ocena sytuacji wychowawczej szkoły, dbanie o realizację obowiązku szkolnego, dyscyplinę”.

Przy ocenie własnej pracy z punktu widzenia korzyści dla ucznia wymienił:

- „udzielanie różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej”;
- „poradnictwo w rozwiązywaniu problemów szkolnych i rodzinnych, wsparcie w pracy nad sobą”;
- „zapewnienie kontaktów z różnymi ludźmi, którzy mogą pomóc w rozwiązywaniu problemów”.

Podkreślił, że na efektywność jego pracy wpływa przede wszystkim aktywność własna, szeroko rozwinięta współpraca z placówkami i organizacjami wspomagającymi rozwój dzieci i młodzieży, jak również z gronem nauczycielskim i rodzicami. Jednym z głównych warunków powodzenia w pracy jest umiejętność zdobywania zaufania ludzi, łatwość nawiązywania kontaktów, bogata osobowość, ale także kompetencje zarówno interpretacyjne i realizacyjne, które wpływają na wykorzystanie w pracy nowatorskich form i metod pracy.

Pedagog dzięki posiadaniu bogatych pomocy technicznych i dydaktycznych może w odpowiedni sposób oddziaływać na

młodzież.

[ciąg dalszy tej **pracy licencjackiej** za dwa miesiące]

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis [pisanie prac z pedagogiki](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac.